

**EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2014/2015**

**FORMUŁA DO 2014
(„STARA MATURA”)**

**WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
POZIOM ROZSZERZONY**

**ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ
ARKUSZ MWO-R1**

MAJ 2015

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Część I.

Zadanie 1. (0–1)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Formy i instytucje życia społecznego (I.P.1).

Poprawna odpowiedź

B.

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 2. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu społecznym – opisy i fotografie (II.P.2).
	Wiadomości: formy i instytucje życia społecznego, ruchy społeczne, wartości społeczne (I.P.1 / I.R.1 / I.R.2).

Poprawna odpowiedź

- A. hipisi
B. punki

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 3. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu społecznym – tekst popularnonaukowy (II.P.2).
	Wiadomości: formy i instytucje życia społecznego, procesy społeczne, wartości społeczne (I.P.1 / I.R.1 / I.R.2).

Poprawna odpowiedź

- A. F
B. P
C. P

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 4. (0–2)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu społecznym – mapa polityczna (II.P.2).
	Struktura etniczna społeczeństwa polskiego, kwestie etniczne (I.P.2 / I.P.3).

Poprawna odpowiedź

- A. podlaskie, Litwini, mniejszość narodowa
 B. 4, pomorskie, Kaszubi
 C. 3, Niemcy, mniejszość narodowa

Schemat punktowania

- 2 p. – poprawne wypełnienie trzech wierszy tabeli.
 1 p. – poprawne wypełnienie dwóch wierszy tabeli.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 5. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu społeczno-politycznym – rysunek satyryczny, rozpoznawanie problemów kraju (II.P.2 / II.P.6).
	Wiadomości: konflikty wartości, zagrożenia dla demokracji, wartości demokracji (I.P5 / I.R2 / I.R.6).

Przykładowa odpowiedź

Na rysunku przedstawiono problem niezależności mediów – ukazano, że władza ma tendencje do kontroli mediów.

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 6. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu społecznym – opisy (II.P.2).
	Wiadomości: doktryny polityczne (I.P.6).

Poprawna odpowiedź

- A. anarchizm
 B. ekologizm

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 7. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych (II.P.6).
	Wiadomości: zasady demokracji, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (I.P.5 / I.P.7).

Poprawna odpowiedź

- A. Art. 7
- B. Art. 4
- C. Art. 10
- D. Art. 11

Schemat punktowania

- 1 p. – przyporządkowanie czterech poprawnych elementów odpowiedzi.
- 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 8. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu społecznym – mapa polityczna, lokalizacja ważnych postaci w przestrzeni (II.P.2/ II.P.4).
	Wiadomości: współczesne formy państw (I.R.4).

Poprawna odpowiedź

- A. Holandia / Królestwo Niderlandów
- B. 3

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
- 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 9. (0–2)

Wiadomości i rozumienie.	Źródła prawa, zasady tworzenia prawa, ustroj Rzeczypospolitej Polskiej (I.P.9 / I.P.7 / I.R.8).
--------------------------	---

Poprawna odpowiedź

- A. Rada Ministrów
- B. Sejm
- C. Senat
- D. Sejm

Schemat punktowania

- 2 p. – podanie czterech poprawnych elementów odpowiedzi.
- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
- 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 10. (0–1)

Wiadomości i rozumienie.	Władza sądownicza w Rzeczypospolitej Polskiej, trybunały (I.P.7 / I.P.10).
--------------------------	--

Poprawna odpowiedź

D.

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 11. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych (II.P.6).
	Wiadomości: elementy prawa cywilnego i karnego (I.R.10).

Poprawna odpowiedź

- A. Kodeks postępowania karnego
B. Kodeks cywilny
C. Kodeks karny

Schemat punktowania

- 1 p. – przyporządkowanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 12. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu społecznym – tekst sprawozdawczy (II.P.2).
	Wiadomości: katalog praw człowieka, generacje praw człowieka (I.P.11 / I.R.9).

Przykładowa odpowiedź

wolności i prawa człowieka

- prawo do życia
- wolność zgromadzeń

generacja – pierwsza

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 13. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Lokalizacja ważnych wydarzeń w czasie, dokonywanie porządkowania faktów (II.P.1/ II.P.4).
	Wiadomości: Polska w Europie, zjednoczona Europa (I.P.13 / I.R.11).

Poprawna odpowiedź

- A. P
C. O

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 14. (0–1)

Wiadomości i rozumienie.	Organizacje międzynarodowe (I.P.15).
--------------------------	--------------------------------------

Poprawna odpowiedź

- A. F
B. P
C. F

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 15. (0–2)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu społecznym – mapa polityczna i opisy, rozpoznawanie problemów państw Europy (II.P.2 / II.P.6).
	Wiadomości: konflikty i bariery rozwoju w Europie (I.P.16 / I.R.11).

Poprawna odpowiedź

- A. Czarnogóra / Republika Czarnogóry, 4
B. Bośnia i Hercegowina, 2
C. Kosowo / Republika Kosowa, 5

Schemat punktowania

- 2 p. – poprawne wypełnienie trzech wierszy tabeli (podanie trzech nazw i wskazanie trzech numerów im odpowiadających).
1 p. – poprawne wypełnienie dwóch wierszy tabeli (podanie dwóch nazw i wskazanie dwóch numerów im odpowiadających) lub poprawne podanie trzech nazw.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 16. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu społecznym – mapa polityczna, rozpoznawanie problemów świata (II.P.2 / II.P.6).
	Wiadomości: rozwój współczesnego świata, wyzwania współczesności (I.P.16 / I.R.12).

Przykładowa odpowiedź

Na mapie 2010 zostały wyszczególnione Niemcy, Wielka Brytania, Francja i Włochy, a na mapie 2050 – Meksyk, Indonezja, Egipt i Nigeria. Oznacza to przesunięcie punktu ciężkości światowej gospodarki z krajów globalnej Północy do krajów globalnego Południa.

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 17. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – opisy i fotografie (II.P.2).
	Wiadomości: organizacje międzynarodowe (I.P.15).

Poprawna odpowiedź

- A. Herman Van Rompuy
B. Anders Fogh Rasmussen

Schemat punktowania

- 1 p. – przyporządkowanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Część II.**Zadanie 18. (0–2)**

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – tekst publicystyczny (II.P.2).
	Wiadomości: źródła prawa, tworzenie prawa, formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym (I.P.8 / I.P.9 / I.R.8).

Przykładowa odpowiedź A.

Skuteczność mechanizmu obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej w Polsce jest niewielka. W latach 1999–2011 ze 105 utworzonych komitetów tylko 35 udało się zebrać 100 tys. podpisów i wnieść projekt ustaw pod obrady Sejmu RP. Osiem spośród nich zostało uchwalonych, ale tylko 3 – w formie zbliżonej do pierwowzoru.

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź B.

Prace nad projektami obywatelskimi, które nie zostały zakończone w trakcie kadencji Sejmu RP, podczas której były złożone, lub następnej kadencji, zostają zakończone, a ustawa nie jest uchwalana.

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 19. (0–2)

Korzystanie z informacji.	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych (II.P.6).
	Wiadomości: organy samorządu terytorialnego, formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym (I.P.7 / I.P.8).

Przykładowa odpowiedź A.

- rada gminy
- rada powiatu
- sejmik województwa

Schemat punktowania

1 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź B.

Aby referendum lokalne w sprawie dowołania organu samorządu było ważne, musi w nim wziąć udział nie mniej niż $\frac{3}{5}$ liczby biorących udział w wyborze odwoływanego organu, a drugie z referendów lokalnych dla swej ważności wymaga 30% frekwencji.

Schemat punktowania

1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 20. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych (II.P.6).
	Wiadomości: formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym, tworzenie prawa (I.P.8 / I.R.8).

Przykładowa odpowiedź

Oznacza to, że warunek frekwencji zostanie spełniony i władze państwowe muszą podjąć decyzję zgodną z wolą większości wyrażoną w referendum.

Schemat punktowania

1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 21. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – dane z badań opinii publicznej w formie wykresu i tabeli (II.P.2).
	Wiadomości: formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym, kultura polityczna społeczeństwa polskiego, procedury demokracji (I.P.5 / I.P.6 / I.P.8).

Przykładowa odpowiedź

Poparcie udzielone kandydatom przez partie polityczne ma zdaniem wyborców mniejszy wpływ na podejmowane przez nich decyzje w większościowym systemie wyborczym. W wyborach wójtów/ burmistrzów/ prezydentów miasta przeprowadzanych w tym systemie przynależność partyjna – wedle deklaracji respondentów – miała znaczenie dla 18% respondentów, a w przypadku przeprowadzanych w systemie proporcjonalnym wyborów do Parlamentu Europejskiego – dla 51%.

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 22. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – dane statystyczne, tekst wywiadu; krytyczna analiza materiałów źródłowych (II.P.2).
	Wiadomości: formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym, procedury demokracji, zagrożenia demokracji (I.P.5 / I.P.8 / I.R.6).

Przykładowa odpowiedź

Wyniki wyborów do Senatu RP nie potwierdzają opinii, że większościowy system JOW-ów sprzyja temu, by do organów przedstawicielskich częściej wchodziłi kandydaci niezależni, a nie z nadania partyjnego. 94 mandaty przypadły bowiem dwóm największym partiom politycznym.

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 23. (0–1)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – dane statystyczne, lokalizacja ważnych wydarzeń w czasie (II.P.2 / II.P.4).
	Wiadomości: formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym, procedury demokracji (I.P.5 / I.P.8).

Poprawna odpowiedź

Najwyższa frekwencja – Prezydent Rzeczypospolitej / Prezydent RP
Najniższa frekwencja – Parlament Europejski

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Zadanie 24. (0–2)

Korzystanie z informacji.	Korzystanie z informacji o życiu politycznym – schemat (II.P.2).
	Wiadomości: współczesne formy państw, modele ustrojowe państw demokratycznych (I.R.4 / I.R.5).

Przykładowa odpowiedź

- A. odpowiedzialność rządu przed głową państwa
 B. otwarta egzekutywa
 C. istnienie oddzielnej gałęzi władzy wykonawczej

Schemat punktowania:

- 2 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Część III.**Zadanie 25. (0–20)****Temat 1****Scharakteryzuj formy wpływu obywateli na funkcjonowanie demokracji w Polsce.**

Tworzenie informacji.	Formułowanie wypowiedzi pisemnej zawierającej charakterystykę dylematów życia zbiorowego w Polsce (III.P.5 / III.R.1).
	Korzystanie z informacji: dokonywanie selekcji faktów, rozpoznawanie problemów kraju, korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych (II.P.1 / II.P.2 / II.P.6 / II.R.1).
	Wiadomości: formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym, procedury demokracji, zagrożenia dla demokracji, ustrój Rzeczypospolitej Polskiej, zasady tworzenia prawa, prawa i wolności polityczne (I.P.5 / I.P. 7 / I.P.8 / I.P.11/ I. R.6 / I.R.7).

Kryteria oceniania**Charakterystyka form demokracji bezpośredniej w Polsce – obywatelska inicjatywa ustawodawcza (0–2)**

- definicja
- warunki zgłoszenia projektu obywatelskiego
- problemy

- 2 p. – za pełną charakterystykę.
 1 p. – za niepełną charakterystykę.
 0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Charakterystyka form demokracji bezpośredniej w Polsce – referendum (0–4)

- definicja
- podział na ogólnokrajowe i lokalne
- podział na problemowe i odwołujące władze
- warunki frekwencji

4 p. – za pełną charakterystykę wszystkich aspektów.

3 p. – za pełną charakterystykę trzech aspektów.

2 p. – za pełną charakterystykę dwóch aspektów.

1 p. – za pełną charakterystykę jednego aspektu.

0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Charakterystyka wyborów w Polsce (0–6)

- wskazanie, że jest to forma, dzięki której realizowana jest demokracja przedstawicielska; opis zasad wyborczych: powszechność, równość, tajność głosowania, bezpośredniość
- charakterystyka rodzajów ordynacji wyborczych wraz z przykładami ich stosowania w Polsce:
  - większość względna i JOW-y: Senat, organy stanowiące w gminie
  - większość bezwzględna (II tura), JOW-y: Prezydent RP, organy wykonawcze w gminie i miastach na prawach powiatu
  - proporcjonalność z listami partyjnymi i klauzulą zaporową: Sejm RP, organy stanowiące w powiatach, miastach na prawach powiatu oraz w województwach

6 p. – za pełną charakterystykę dwóch aspektów.

5 p. – za pełną charakterystykę jednego aspektu i częściową drugiego aspektu.

4 p. – za pełną charakterystykę jednego aspektu i zasygnalizowanie drugiego aspektu lub za częściową charakterystykę dwóch aspektów.

3 p. – za pełną charakterystykę jednego aspektu lub za częściową charakterystykę jednego aspektu i zasygnalizowanie drugiego aspektu.

2 p. – za częściową charakterystykę jednego aspektu lub za zasygnalizowanie dwóch aspektów.

1 p. – za zasygnalizowanie jednego aspektu.

0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Charakterystyka konstytucyjnych praw i wolności politycznych obywateli w Polsce (0–6)

- wolność zgromadzeń
- wolność zrzeszania się
- prawo dostępu do służby publicznej
- prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne
- bierne prawo wyborcze
- prawo do składania petycji, wniosków i skarg w interesie publicznym
- wolność słowa, prawo do rozpowszechniania informacji

6 p. – za pełną charakterystykę sześciu praw / wolności politycznych.

5 p. – za pełną charakterystykę pięciu praw / wolności politycznych.

4 p. – za pełną charakterystykę czterech praw / wolności politycznych.

3 p. – za pełną charakterystykę trzech praw / wolności politycznych.

2 p. – za pełną charakterystykę dwóch praw / wolności politycznych.

1 p. – za pełną charakterystykę jednego prawa / wolności politycznej.

0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Wykorzystanie materiałów źródłowych (0–1)

- 1 p. – za poprawne powołanie się na dwa materiały źródłowe.
0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Poprawny język i forma wypowiedzi (0–1)

- 1 p. – za pracę napisaną językiem w pełni komunikatywnym, z uporządkowanym, logicznym wywodem i właściwą strukturą.
0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Temat 2.

Scharakteryzuj – odwołując się do przykładów współczesnych państw – rodzaje systemów wyborczych w wyborach prezydenckich i parlamentarnych. Przedstaw wadę i zaletę każdego z tych systemów.

Tworzenie informacji.	Formułowanie wypowiedzi pisemnej zawierającej charakterystykę dylematów życia zbiorowego we współczesnym świecie (III.P.5 / III.R.1).
	Korzystanie z informacji: korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym, dokonywanie selekcji faktów, wskazanie skutków różnych rozwiązań politycznych, krytyczna analiza materiałów źródłowych (II.P.1 / II.P.2 / II.P.5 / II.R.1).
	Wiadomości: formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym, procedury demokracji, formy współczesnych państw, ustroje państw demokratycznych (I.P.5 / I.P.8 / I.R.4/ I. R.5).

Kryteria oceniania**Charakterystyka – z odwołaniem się do przykładów – wyborów prezydenckich (0–4)**

- pośrednie – przez elektorów wybranych w wyborach powszechnych (USA), przez parlament (np. Węgry, Łotwa) lub organ składający się m.in. z parlamentarzystów (np. RFN, Włochy)
- bezpośrednie – w wyborach powszechnych (np. Polska, Francja, Czechy, Słowacja, Ukraina, Litwa), większość bezwzględna – II tura

- 4 p. – za pełną charakterystykę dwóch aspektów.
3 p. – za pełną charakterystykę jednego aspektu i niepełną charakterystykę drugiego aspektu.
2 p. – za pełną charakterystykę jednego aspektu lub niepełną dwóch aspektów.
1 p. – za niepełną charakterystykę jednego aspektu.
0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Charakterystyka – z odwołaniem się do przykładów – powszechnych wyborów organów ustawodawczych w systemie proporcjonalnym (0–4)

- wyjaśnienie specyfiki
- metody liczenia głosów (d'Hondta – np. Sejm w Polsce, metoda Sainte-League'a – Bundestag w RFN, PGP w Irlandii, Hare'a-Niemeyera – Duma Państwowa w Rosji w latach 2007–2011)
- kwestia klauzuli zaporowej (np. 5% w Polsce, RFN, brak progu w Holandii)
- głosowanie na listę partyjną bez preferencji (lista zamknięta, np. Holandia), z preferencją co do kandydata z listy partyjnej (lista otwarta, np. Sejm w Polsce), dwa głosy – na listę i na kandydata (np. Bundestag w RFN)

4 p. – za pełną charakterystykę czterech aspektów.

3 p. – za pełną charakterystykę trzech aspektów.

2 p. – za pełną charakterystykę dwóch aspektów.

1 p. – za pełną charakterystykę jednego aspektu.

0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Charakterystyka – z odwołaniem się do przykładów – powszechnych wyborów organów ustawodawczych w systemie większościowym (0–2)

wyjaśnienie specyfiki; jednomandatowe okręgi, większość bezwzględna, kwestia II tury (np. Zgromadzenie Narodowe we Francji); jednomandatowe okręgi, większość względna (np. Izba Gmin w Wlk. Brytanii, Kongres w USA, Senat w Polsce od 2011 r.); wielomandatowe okręgi, większość względna (Senat w Polsce w latach 1989–2007)

2 p. – za pełną charakterystykę.

1 p. – za niepełną charakterystykę.

0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Charakterystyka – z odwołaniem się do przykładów – innych niż powyższe form wyborów organów ustawodawczych (0–3)

- wybory powszechne w systemie mieszanym: wyjaśnienie (część mandatów obsadzana w drodze wyborów większościowych, część – głosowania na listy partyjne); przykłady: Litwa, Węgry, Ukraina, Rosja w latach 1993–2003 i od 2016)
- wybory pośrednie izby drugiej: przez terytorialne organy uchwałodawcze (np. Senat we Francji), delegacja przedstawicieli przez różne organy terytorialne (Bundesrat w RFN), delegacja przedstawicieli przez organy podmiotów federacji (Rada Federacji w Rosji)
- wybory nierówne izby drugiej – nadreprezentacja prowincji (np. Senat w Polsce, Senat w USA)

3 p. – za pełną charakterystykę trzech aspektów.

2 p. – za pełną charakterystykę dwóch aspektów.

1 p. – za pełną charakterystykę jednego aspektu.

0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Charakterystyka wad i zalet poszczególnych systemów wyborczych (0–5)

- wyborów pośrednich (zaleta, np. tańszy koszt przeprowadzenia; wada, np. mniejsza legitymizacja władzy)
- wyborów bezpośrednich (zaleta, np. większa legitymizacja władzy; wada, np. droższy koszt przeprowadzenia)
- wyborów organów ustawodawczych w systemie większościowym (wady, m.in. nadreprezentacja w parlamencie dla dużych partii, deformacja wyniku wyborczego; zalety, m.in. stabilny układ rządzący, silna więź wyborcy z politykiem)
- wyborów organów ustawodawczych w systemie proporcjonalnym (wady, m.in. sfragmentaryzowana scena polityczna, brak stabilności układu rządzącego, wyborcy głosują na partie, a nie na osoby; zalety, m.in. reprezentacja w parlamencie mniejszości, większy pluralizm życia politycznego)
- wyborów organów ustawodawczych w systemie mieszanym (redukuje zalety i wady systemu większościowego i proporcjonalnego)

5 p. – za pełną charakterystykę pięciu aspektów.

4 p. – za pełną charakterystykę czterech aspektów.

3 p. – za pełną charakterystykę trzech aspektów.

2 p. – za pełną charakterystykę dwóch aspektów.

1 p. – za pełną charakterystykę jednego aspektu.

0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Wykorzystanie materiałów źródłowych (0–1)

1 p. – za poprawne powołanie się na dwa materiały źródłowe.

0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.

Poprawny język i forma wypowiedzi (0–1)

1 p. – za pracę napisaną językiem w pełni komunikatywnym, z uporządkowanym, logicznym wywodem i właściwą strukturą.

0 p. – za niespełnienie powyższego kryterium.